

JUDECĂTORIA CHIȘINĂU

(sediul Rîșcani)

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Kiev, 3
Email: jrc@justice.md; Tel./fax: /+373 22/ 438002
www.instante.justice.md

Dosar nr. 3-3791/2024

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28, Chișinău,
Republica Moldova, MD-2004
e-mail : secretariat@constcourt.md

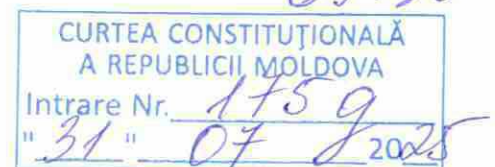
Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, vă expediază, spre examinare, încheierea din 25.07.2025 pe cauza nr. 3-3791/2024, pronunțată la cererea avocatului Malic Gheorghe, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Anexă: Încheierea din 25.07.2025;
Sesizarea (în original).

Judecător

Veaceslav Negurița

Executor: Vrancean Natalia

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. c) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

A. Autorul excepției de neconstituționalitate:

A.1. Persoană fizică:

1. Nume: Gorgan

2. Prenume: Igor

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun:

B.1. În fapt, în procedura judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani se află cauza civilă nr. 3-3791/2024 intentată la acțiunea în contencios administrativ înaintată de dl Gorgan Igor către Președintele Republicii Moldova, dna Maia Sandu privind controlul legalității actului administrativ individual defavorabil, accesul la informație și obligarea eliberării copiei certificate a acestui act.

B.1.1. Domnul Gorgan Igor a **solicitat instanței** de judecată să anuleze Decretul Președintelui Republicii Moldova, nr. 1483-IX din 11-06-2024 (publicat la 13 iunie 2024 în Monitorul Oficial nr. 251-253 art. 367) **ca fiind vădit ilegal și irațional, care în mod flagrant încalcă** mai multe principii ale statului de drept, **inclusiv drepturile fundamentale** ale omului așa cum *prezumția de nevinovăție, securitatea juridică, reputația persoanei și demnitatea umană*, implicat *dreptul la respectarea vieții private și dreptul la proprietate*, prin care au fost *”retrase”* de la reclamant distincțiile de stat, **meritate de către acesta urmare a executării ireproșabile și cu risc de viață a serviciului militar, inclusiv pentru participarea în misiunile militare internaționale, Medalia „Meritul Militar”, conferită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 669-IV din 14 iulie 2006 și Ordinul „Credință Patriei” clasa III, conferit prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1740-VII din 1 septembrie 2015.**

B.1.2. În susținerea poziției sale, dl Gorgan Igor, a invocate că fiind cavaler al distincțiilor de stat menționate în alineatul precedent și fiind țintă a unor *”atacuri media”* urmare a intereselor abuzive ale unor persoane, cărora când era în funcție nu le-a permis sustrageri din patrimoniu Armatei Naționale, la data de 05 iunie 2024 pe i-net a apărut așa zisa *investigație jurnalistică realizată de către The Insider, Сергей Канев*¹, în care de fapt au fost răspândite informații false și denigratoare, care nu corespund realității, precum că... *”Ex-șeful Statului Major al Armatei Naționale, Igor Gorgan ar fi informator pentru Serviciul de informații militare a Forțelor Armate a Federației Ruse (GRU)”*.

B.1.3. În continuare aceste informații false și denigratoare au fost preluate de mai multe mijloace masmedia, inclusiv de Ziarul de Gardă², de Deschide.md³ și altele.

B.1.4. Cel mai grav este că **imediat după apariția pretensei investigații jurnalistice**, care conține doar *judecăți de valoare fără substrat factic*, șeful Cabinetului Președintelui Republicii Moldov, dl Adrian Băluțel fără a efectua vre-un control prealabil și fără a stabili careva pretense *fapte* exacte și concrete, pretins a fi săvârșite *în timp și în spațiu*, ce ar contravine prevederilor Constituției, **ne mai vorbind de gradul corespunzător de probare, dincolo de orice dubiu rezonabil**, contrar elementarelor reguli și garanții ale unui stat de drept, prin intermediul unui șir de portaluri media⁴, a **expus ”atitudinea”** Președinției Republicii Moldova, prejudicând precum că dl Gorgan Igor ar fi comis careva pretense fapte infracționale și potrivit lui, *astfel de crime împotriva statului trebuie pedepsite în cel mai aspru mod pentru „trădare de patrie”*... .. *Astfel de infractori din interior (dl Gorgan Igor) contribuie la amenințările hibride la adresa statului Republica Moldova.*

¹ <https://rheins.ru/politika/272103>

² <https://www.zdg.md/stiri/cine-este-igor-gorgan-ex-seful-statului-major-acuzat-de-colaborare-cu-rusia-reactia-tatalui-sau-fost-vice-ministru-al-apararii-daca-este-vinovat-sa-raspunda-vs-eu-gande/>

³ <https://deschide.md/ro/stiri/politic/151292/Fost-ministru-al-Ap%C4%83r%C4%83rii-despre-Igor-Gorgan-Se-%C8%99tia-demult-c%C4%83-este-omul-Rusiei-L-am-demis-pentru-c%C4%83-este-un-tr%C4%83d%C4%83tor.htm>

⁴ <https://www.zdg.md/stiri/astfel-de-crime-impotriva-statului-trebuie-pedepsite-in-cel-mai-aspru-mod-pentru-tradare-de-patrie-reactia-presedintiei-la-investigatia-in-care-este-vizat-fostul-sef-al-statului-ma/> <https://agora.md/2024/06/05/astfel-de-crime-impotriva-statului-trebuie-pedepsite-in-cel-mai-aspru-mod-presedintia-dupa-investigatia-ce-l-vizeaza-pe-fostul-sef-al-statului-major-igor-gorgan>

B.1.5. Tot așa, șeful Cabinetului Președintelui Republicii Moldova, dl Adrian Băluțel, a prejudecat în mod abuziv, că: *”acum, drept urmare, distincțiile de stat oferite lui Gorgan în 2006 - „Meritul Militar”, 2015 - „Credință Patriei”, dar și gradele sale militare vor fi retrase!!!”*

B.1.6. Astfel deși încă nici nu era măcar începută o oarecare investigație cât de cât obiectivă și deși încă nu era stabilit nici o pretinsă faptă, care eventual ar fi putut fi contrară Constituției, dar deja dl Gorgan Igor a fost *”declarat și recunoscut vinovat”, a fost ”condamnat”, dar și ”executat” și ca urmare, fără vre-o elementară investigație oficială, fără a fi asigurată vre-o elementară garanție contra arbitrariului, a urmat doar o ”simplă formalitate”, la 11 iunie 2024 precum că în temeiul general și abstract, prevăzut la liniuța a doua alin. (1) art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova, nr. 1483-IX, au fost ”retrase” distincțiile de stat, Medalia „Meritul Militar” și Ordinul „Credință Patriei” clasa III, prejudecându-se, precum că dl Gorgan Igor, ar fi săvârșit careva fapte (fără a fi măcar nominalizate, fie și declarativ-n.m.) ce ar contravine prevederilor Constituției (tot eventual și la abstract-n.m.), la baza căruia a fost pusă tot o ”simplă formalitate”, o oricare ”propunere rapidă” a Ministerului Apărării, ca și organ care a făcut demersul privind conferirea respectivelor distincții.*

B.1.7. În aceste condiții, deoarece în prealabil nu a fost efectuată nici o investigație relevantă și suficientă, obiectivă și oficială, inclusiv administrativă sau disciplinară, deoarece de principiu, nu sunt și nici nu au fost constatate în ordinea normală, care ar fi trebuit să fie stabilită de lege careva pretinse fapte reale și concrete, ce ar contravine prevederilor Constituției, ab inițio, au fost afectate mai multe principii ale statului de drept și un șir de drepturi fundamentale și garanții juridice, acordate de articolele 4, 21, 22, 23, 26, 28, 46 și 54 din Constituția Republicii Moldova, de articolele 1, 6 (§ 1, § 2 și § 3), 7, 8 și 13 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași Convenție, adică dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, prezumția de nevinovăție, securitatea juridică, reputația persoanei și demnitatea umană, implicit dreptul la respectarea vieții private și dreptul la proprietate, separat și aceleași drepturi și în coroborare cu articolele 4, 23 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

B.1.8. Astfel a apărut necesitatea controlului constituționalității textului - a săvârșit fapte ce contravin prevederilor Constituției, la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea, de la a doua liniuță din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova (Publicată la 30-07-1992 în Monitorul Oficial nr. 7 art. 151, republicată în Monitorul Oficial nr. 161/03.12.02, art.1248) sub aspectul corespunderii acestuia cu articolele 21, 22, 23, 26, 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova, separat și aceleași drepturi și în coroborate cu articolele 4, 23 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

C. Obiectul sesizării:

C.2. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare verificarea constituționalității textului - a săvârșit fapte ce contravin prevederilor Constituției, la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea, de la a doua liniuță din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova (Publicată la 30-07-1992 în Monitorul Oficial nr. 7 art. 151, republicată în Monitorul Oficial nr. 161/03.12.02, art.1248) sub aspectul corespunderii cu articolele 21, 22, 23, 26, 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova, separat și aceleași drepturi și în coroborate cu articolele 4, 23 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție:

D.3. Având în vedere practica Curții, inclusiv expusă în § 21 din Decizia Curții Constituționale nr. 133 din 17 octombrie 2024 de inadmisibilitate a sesizării nr. 194g/2024 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 8 alin. (1) din Legea nr. 134 din 13 iunie 2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat (eliberarea din funcție a directorului Serviciului de Protecție și Pază de Stat, dosarul nr. 194g/2024), mai întâi de toate trecem în evidență că prezenta sesizare ține cont de faptul că articolele 4, 23 și 54 din Constituție pot fi aplicate de Curte doar dacă este incident un drept fundamental (HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, § 41; DCC nr. 15 din 16 februarie 2023, § 19; DCC nr. 168 din 7 decembrie 2023, § 18), respectiv, în acest sens, trecem în evidență că art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, ca efect, instituie o

pedeapsă cu caracter penal destul de severă, privind: *Retragerea distincțiilor de stat* (ca și pedeapsă-n.m.) se efectuează numai de către Președintele Republicii Moldova în cazul în care persoana:

- a fost condamnată pentru o crimă gravă, la propunerea instanței judecătorești în temeiul și în modul stabilit de legislație;

- a săvârșit fapte ce contravin prevederilor Constituției, la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea.

D.3.1. Totuși, desi norma criticată instituie o sancțiune penală, destul de gravă, analogic cu cea prevăzută la alin. (1) liter c), alin. (5) art. 62, art. 66 din Codul penal, liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, **contrar principiilor relevante** de la §§ 37 și 42 din Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 7 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova și de la §§ 57, 58 și 111 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 7 decembrie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, **legiuitorul nu a instituit** nici pe presupus, de care **criterii obiective**, Președintele Republicii Moldova ar urma să se conducă pentru identificarea **faptelor** (la plural-n.m.), **cîte anume și în ce limite ele ar trebui să contravină și căror prevederi ale Constituției**, pentru săvârșirea cărora, *la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea*, ar putea urma ca Președintele Republicii Moldova să aplice pedeapsă cu caracter penal și să dispună, prin decret, *retragerea distincțiilor de stat...*

D.3.2. Altfel spus, desi norma criticată instituie o sancțiune penală, destul de gravă, analogic cu cea prevăzută la alin. (1) liter c), alin. (5) art. 62, art. 66 din Codul penal, la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, **legiuitorul a omis să reglementeze cu precizie și previzibilitate**, care ar fi **conduita care poate fi incriminată/imputată**, astfel încât **pretinsele fapte, ce ar contravine prevederilor Constituției**, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală, mai cu seamă de către puterea executivă politică, fiind evident că *o astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive și în speță aceste interpretări deja au fost realizate*, respectiv se constată, că norma criticată are incidență cu dreptul garantat de art. 7 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, de art. 22 din Constituția Republicii Moldova în ceea ce privește că nimeni nu va fi condamnat (pedepsit-n.m.) pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos, *nici o pedeapsă fără lege*.

D.3.2.1. Tot aici, deoarece liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova instituie o sancțiune penală generală, destul de gravă, analogic cu cea prevăzută la alin. (1) liter c), alin. (5) art. 62, art. 66 din Codul penal, însă **legiuitorul a omis să reglementeze cu precizie și previzibilitate**, care conduită poate fi incriminată/imputată, unde ar fi **limitele pretinselor fapte, ce ar contravine prevederilor Constituției**, și unde ar fi **limitele în care petiționarul era liber în ași exercita drepturile și libertățile**, astfel ca să fie previzibil că conduita sa nu cade sub incidența normei contestate, ca semn obiectiv, or textul contestat nu este cert definit și nici printr-o interpretare jurisdicțională anterioară, nu este posibil a prevedea care fapte sau omisiuni ar fi legale și care ar fi putut conduce la **retragerea distincțiilor sale**, respectiv se constată, că norma criticată afectează drepturile menționate, în mod separat, dar și sub aspectul art. 7 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 23 din Constituția Republicii Moldova privind **claritatea și previzibilitatea acesteia**.

D.3.3. În același timp menționez că datorită faptului că liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova instituie o sancțiune penală generală*, destul de gravă, însă **deoarece legiuitorul a omis să reglementeze cu precizie și previzibilitate**, care ar fi **faptele**, la plural și cite trebuie să fie, pretins a **contravine prevederilor Constituției**, Președintele Republicii Moldova prin interpretarea extensivă a pretinselor atribuții de aplicare a legii vizate, în genere a considerat că eventualele fapte pot fi abstracte și în viziunea Președintelui Republicii Moldova, ar fi **suficient doar să se vorbească în presă despre careva pretinse fapte**, fără ca să se realizeze vre-o investigație efectivă și relevantă, fără ca să fie stabilite aceste pretinse fapte certe, fără a se furniza un minimum probatoriu și fără ca să existe vre-un act de incriminare/imputare, **vre-o modalitate de prezentare prealabilă a acuzației penale, legalitatea incriminării**, și acordarea posibilității de a pregăti apărarea și a se expune în prealabil, până la aplicarea sancțiunii, față de eventuala acuzație cu caracter penal.

D.3.4. La fel este relevant că **deși** liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova* **instituie o sancțiune penală generală**, destul de gravă, însă **legiuitorul a omis să reglementeze cu precizie și previzibilitate, care ar fi** procedura legală privind investigarea, incriminarea, constatarea și pedepsirea previzibilă a pretinselor fapte, or, *o astfel de modalitate de aplicare a normei criticate, poate genera interpretări abuzive* și în speță aceste interpretări deja au fost realizate, respectiv se constată, că norma criticată are incidență și cu drepturile garantate de articolele 1, 6 (§ 1, § 2 și § 3) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași Convenție, adică **legalitatea incriminării/imputării, dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa, dreptul de a dispune de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale, dreptul de a se apăra el însuși sau să fie asistat de un apărător ales, dreptul de a întreba, în prealabil, până la aplicarea sancțiunii a martorilor acuzații, inclusiv autorii așa zisei propuneri a Ministerului Apărării și așa zisei investigații ziaristice, dreptul de a prezenta explicații și a alte probe în apărarea sa**, adică cu drepturile fundamentale, prevăzute la **articolele 21, 22, 26 și 28 din Constituția Republicii Moldova.**

D.3.5. **Totodată** menționăm că în speță urmare a aplicării imprevizibile de către Președintele Republicii Moldova a prevederilor de la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, care **instituind o sancțiune penală generală**, destul de gravă și urmare a aplicării acesteia, fără o *"condamnare oficială și legală"*, dl Gorgan Igor a suferit o imixtiune în reputația sa ireproșabilă, **fiind privat de distincțiile de stat**, pe care el le-a **meritat pentru executarea ireproșabilă și cu risc de viață a serviciului militar, inclusiv pentru participarea în misiunile militare internaționale**, totodată, deoarece au fost retrase Medalia „Meritul Militar” și Ordinul „Credință Patriei” clasa III, **a avut de suferit și interesele lui economice**, or distincțiile retrase abuziv, pe de o parte, constituie *semne de reputație ireproșabilă*, pe de alta, în virtutea alin. (1) liter c) art. 22 din Legea, nr. 190 din 08.05.2003 *cu privire la veterani*, ca și persoană decorată cu medalii și ordine, are și un drept patrimonial, dreptul la o alocație nominală în cuantum de 100 de lei pe lună, respectiv prin *"retragerea"* acestor distincții de stat dl Gorgan Igor a fost **privat și de dreptul patrimonial, în cuantum de 100 de lei pe lună, care este un "bun" în sensul Convenției, astfel este evident că norma criticată are incidență și cu drepturile fundamentale**, garantate de articolele 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova, de articolele 8 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și articolul 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași Convenție, adică *securitatea juridică, reputația persoanei și demnitatea umană*, implică **dreptul la respectarea vieții private și dreptul la proprietate.**

D.3.6. **În aceeași ordine de idei**, aplicarea *imprevizibilă și interpretarea extensiv defavorabil* a prevederilor de la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova* care **instituind o sancțiune penală generală**, destul de gravă și urmare a aplicării acesteia, fără o *"condamnare oficială și legală"*, dl Gorgan Igor a suferit o imixtiune în reputația sa ireproșabilă, iar **dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile sale au fost interpretate și aplicate nu în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului**, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, or, **exercițiul drepturilor și libertăților sale au fost restrinse neproportional și altfel decât celor prevăzute de lege**, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele majore, respectiv încălcarea drepturilor fundamentale, garantate de articolele **21, 22, 23, 26, 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova**, fiind încălcări admise separat, au fost afectate și în coroborate cu articolele 4 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

E. Argumentarea pretinselor încălcări a drepturi garantate de Constituție:

E. 4. **În confirmarea celor relatate trecem în revistă probleme ce afectează principiul legalității prin prisma încălcării tehnicilor legislative**, care la legiferarea normei contestate urmau a fi respectate cu strictețe fiind totodată și criteriile de previzibilitate și claritate a acestora, tehnici legislative ce derivă din analiza doctrinară a problemelor vizate, la care o să ne referim pe parcurs, din principiile de drept unanim recunoscute și bunele practici, naționale și internaționale, inclusiv cele prevăzute de Legea Republicii Moldova nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative și Legea Republicii Moldova nr. 100 din 22-12-2017 cu privire la actele normative, care în speță sunt ignorate.

E.4.1. De altfel, având în vedere principiile tehnicii legislative, invederăm că art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, a fost conceput, nu ca o modalitate sau insitituție de decizie, de emitere pe fond a actului de retragere a distincțiilor de stat, ci doar ca o modalitate de executare, de punere în aplicare a deciziilor irevocabile privind dispunerea pe fond a retragerii distincțiilor de stat, care în cazul liniuței întâi de la art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, se adoptă de către instanțele judecătorești prin sentință de condamnare irevocabilă, atunci când persoana în modul stabilit de legislație (de procedura penală și materială-n.m.) este condamnată pentru o crimă gravă, și doar în condițiile alin. (1) liter c), alin. (5) art. 62, art. 66 din Codul penal, conform cărora retragere distincțiilor de stat se aplică numai în calitate de pedeapsă complementară în caz de condamnare pentru o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă, și doar dacă instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele săvârșirii infracțiunii, dacă este pertinent, rezonabil și proporțional, decide a retrage condamnatului distincțiile de stat.

E.4.2. Deci, conform principiilor tehnicii legislative și interpretarea sistemică a legislației naționale este evident că art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, a fost conceput doar ca o modalitate de executare, de punere în aplicare a deciziilor irevocabile privind dispunerea pe fond, de către instanțele judecătorești prin sentință de condamnare irevocabilă, atunci când în modul stabilit de legislație (de procedura penală și materială-n.m.), inclusiv în condițiile alin. (1) liter c), alin. (5) art. 62, art. 66 din Codul penal, persoana a fost condamnată pentru o crimă gravă, și instanța a dispus retragerea distincțiilor de stat și în pofida acestui fapt, sentința în aceasta privință se pune în executare nu de către executorul judecătoresc, dar, la propunerea instanței judecătorești, Președintele Republicii Moldova, prin decret, retrage fizic distincțiile de stat de la condamnat, astfel în această privință norma vizată-prima liniuța de la art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, este o normă clară, previzibilă, sistemică, ce acordă garanții contra arbitrarului, fiind o normă de punere în executare a sentinței instanței de judecată privind retragerea distincțiilor de stat.

E.4.2.1. Tot așa ținând cont de faptul că art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, a fost conceput, nu ca o modalitate sau insitituție de decizie, de emitere pe fond a actului de retragere a distincțiilor de stat, ci doar ca o modalitate de executare, de punere în aplicare a deciziilor irevocabile privind dispunerea pe fond a retragerii distincțiilor de stat, urma ca sistemic legislația în modul stabilit de legislație, mai întâi de toate să fie determinate previzibil, clar, exhaustiv și proporțional, care sunt faptele ce contravin prevederilor Constituției, pentru comiterea cărora, și câte în suma, la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea, Președintele Republicii Moldova urmează să emită decretul despre retragerea distincțiilor de stat, or și aici atenție, în formula legală este vorba de decretul despre retragerea (post factum-n.m.) a distincțiilor de stat, nu de decretul privind retragerea distincțiilor de stat.

E.4.2.2. Cel puțin a doua liniuță de la art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, care se referă la o sancțiune de retragere a distincțiilor de stat și care specifică că retragerea distincțiilor de stat se efectuează numai de către Președintele Republicii Moldova în cazul în care persoana a săvârșit fapte ce contravin prevederilor Constituției, la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea, însă nu face o claritate, cine și cum constată faptul că persoana a săvârșit fapte ce contravin prevederilor Constituției, câte fapte, la număr, din cele ce contravin prevederilor Constituției trebuie să săvârșească persoana pentru ca Președintele Republicii Moldova să emită decretul despre retragerea distincțiilor de stat? Ce formă de vinovăție trebuie să fie prezentă și cine și cum o constată? Este necesar ca să persiste vre-o formă de vinovăție și un oarecare grad de prejudiciu, sau poate fi vorba doar de formalități și sancțiunea de retragere a distincțiilor de stat ar putea fi aplicată și față de o persoană, care la moment este iresponsabilă, fie în lipsa unui eventual grad de prejudiciu, adică fără o oarecare proporționalitate.

E.4.2.3. La fel constatăm că propriu modalitatea și "graba" în care a fost semnat Decretul Președintelui Republicii Moldova și au fost "retrase" de la dl Gorgan Igor distincțiile de stat, pe care le-a meritat pentru serviciul militar acordat cu demnitate și curaj statului, dar și propriu prevederile alin. (1) art. 34 liniuța a doua din Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, care prevăd imprevizibil că retragerea distincțiilor de stat se efectuează ... în cazul în care persoana a săvârșit fapte (la plural, mai multe, cite fapte?) ce contravin prevederilor Constituției..., ne fiind clar și previzibil care ar fi acele fapte, cite la număr trebuie să fie comise astfel de fapte pentru a interveni

posibilitatea *retragerii distincțiilor de stat*? Ce ar trebui să conțină *propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea*, pentru a se retrage distincția de stat? Ce înseamnă a săvârși *fapte (la plural, cite fapte?) ce contravin prevederilor Constituției*? Cum se constată că persoana a săvârșit *fapte (la plural, cite fapte?) ce contravin prevederilor Constituției*, în ce procedură se constată și cine constată? Președintele Republicii Moldova sau *organului care a făcut demersul privind conferirea*, urmează oare aici a respecta prezumția de nevinovăție? De altfel, **oricare mica abatere de la lege, orice incalcare, orice contravenție, orice infracțiune usoară și mai puțin gravă, oricare mică evaziune fiscală sunt fapte, ce de principiu, contravin prevederilor Constituției**, așa că nu este clar și nu este previzibil, dacă ipotetic pentru astfel de fapte ar putea să intervină propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea și propriu retragerea? **Nu este clar și nu este previzibil.**

E.4.2.4. Altfel spus, contrar principiilor relevante de la §§ 37 și 42 din Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 7 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova și de la §§ 57, 58 și 111 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 7 decembrie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, legiuitorul nu a instituit nici pe presupus, de care *criterii obiective, ar trebui să se conducă organul care a făcut demersul privind conferirea*, în speță, Ministerul Apărării, atunci când identifică pretinsele *fapte (la plural-n.m.)* și se adresează Președintelui Republicii Moldova cu inițiativa sau *propunerea de a se retrage distincția de stat*?

E.4.2.5. Tot așa sau chiar mai grav este că contrar principiilor relevante de la §§ 37 și 42 din Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 7 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova și de la §§ 57, 58 și 111 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 7 decembrie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 327 alin. (1) și 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal, legiuitorul nu a instituit nici pe presupus, de care *criterii obiective*, Președintele Republicii Moldova ar urma să se conducă pentru valorificarea pretinselor *fapte (la plural-n.m.)*, **câte anume și în ce limite ele ar trebui să contravină și căror prevederi ale Constituției, pentru săvârșirea cărora, *la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea*, ar putea aplica pedeapsă cu caracter penal general și va dispune, prin decret, *retragerea distincțiilor de stat...***

E.4.2.6. De altfel, textul de la liniuța a doua a art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova referindu-se la o sancțiune penală generală, destul de gravă, totuși omite să reglementeze cu precizie și previzibilitate, care conduită poate fi incriminată/imputată, unde ar fi limitele pretinselor *fapte*, ce ar contravine prevederilor Constituției, și unde ar fi limitele în care petiționarul era liber în ași exercita drepturile și libertățile, astfel ca să fie previzibil că conduita sa nu cade sub incidența normei contestate, ca semn obiectiv, totodată deoarece textul contestat nu este cert definit și nici printr-o interpretare jurisdicțională anterioară, nu este posibil de a prevedea care fapte sau omisiuni ar fi legale și care ar fi putut conduce la retragerea distincțiilor sale, respectiv se constată, că norma criticată afectează drepturile menționate, în mod separat, dar și sub aspectul art. 7 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 23 din Constituția Republicii Moldova privind claritatea și previzibilitatea acesteia, or în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut că garanțiile instituite în Constituție impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală, pentru că o astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive.

E.4.2.7. În aceeași ordine de idei, deoarece textul de la liniuța a doua a art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova ca efect, se referă la o sancțiune penală generală, legislatorul urma să instituie garanții legale contra arbitrariului aplicării, inclusiv cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (HCC nr. 21 din 22 iulie 2016, §70).

E.4.2.8. În această privință Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că „noțiunea de „lege”, prevăzută de art. 7 din Convenția Europeană, implică respectarea cerințelor calitative, îndeosebi cele privind accesibilitatea și previzibilitatea” (cauza *Del Río Prada v. Spania*, cererea nr. 42750/09, hotărârea din 21 octombrie 2013, § 91).

E.4.2.9. La fel, Curtea Constituțională menționează că **organele de drept nu se pot substitui legiuitorului în concretizarea laturii obiective a infracțiunii** (a oricărei fapte-n.m.), realizând astfel **competențe specifice puterii legiuitoare**. În Hotărârea nr. 21 din 22 iulie 2016, făcând referire la jurisprudența Curții Europene, Curtea Constituțională a statuat că: „*Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii* (ale oricărei fapte-n.m.), *dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist* (§ 63).”

E.4.2.10. Referitor la caz, este relevant că deși norma criticată, nu este nouă, **totuși ea nu a fost aplicată niciodată pe parcursul a peste 32 ani**, respectiv **nu avem nici o practică judiciară** în această privință din care considerente, aceasta normă **nu poate fi aplicată, pentru prima oară, decât măcar după o eventuală** interpretare jurisdicțională, adică nu în cazul dlui Gorgan Igor, or portrivit § 20 din Decizia nr. 126 din 15 noiembrie 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 152g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 190 alin. (1) din Codul penal, Curtea Constituțională a explicat că *având în vedere că prevederile contestate au intrat în vigoare recent* (în speță nu este vorba de o intrare în vigoare recentă, dar de o lipsa de aplicare îndelungată, de o aplicare primară-n.m.), fiind evident că deocamdată nu avem și nu *s-a consolidat o practică judiciară cu privire la aplicarea lor...* De altfel, în acest context, și Curtea Europeană a menționat că *va exista întotdeauna un element de incertitudine cu privire la sensul unei noi dispoziții legale până când va fi interpretat și aplicat de instanțele naționale* (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Perinçek v. Elveția*, 15 octombrie 2015 [MC], §§ 135, 138; *Jobe v. Regatul Unit* (dec.), 14 iunie 2011; *Dmitriyevskiy v. Rusia*, 3 octombrie 2017, § 82). Astfel și sub acest aspect, norma contestată, ca și normă ce se referă la o sancțiune, însă fără a preciza clar și previzibil, care ar fi faptele respective, de principiu nu poate fi aplicată, cel puțin atâta timp cât nu avem *consolidată o practică judiciară cu privire la aplicarea lor...*

E.4.2.11. **Totodată avînd în vedere că art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova**, a fost conceput, ca o **modalitate** de executare a deciziei de emiteră pe fond a actului de *retragere a distincțiilor de stat*, încît Președintele Republicii Moldova urmează să emită decretul despre retragerea distincțiilor de stat, nu decretul privind retragerea distincțiilor de stat, urma ca legislația să elaboreze și să instituie o **procedură previzibilă de cercetare și constatare a pretinselor fapte** din cele menționate la punctul precedent, prevăzute expres și exhaustiv în lege, o procedură **previzibilă de examinare a cazului în contradictorialitate**, cu asigurarea **dreptului la apărare**, după caz, a **prezumției de nevinovăție** și a altor garanții contra arbitrarului și de **dispunere proprie a soluției de retragere a distincțiilor de stat**, încît Președintele Republicii Moldova, *la propunerea organului care a făcut demersul privind conferirea*, urmează să emită doar decretul despre retragerea distincțiilor de stat, adică de executare a deciziei vizate.

E.4.3. Altfel învedereăm că ne avînd calitatea corespunzătoare, norma vizată vine în contradicție și cu prevederile art. 4 din Constituție, fiind afectat și dreptul consacrat de art. 23 din Constituție, conform căruia, Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și **face accesibile toate legile și alte acte normative**, or în susținerea tezelor invocate menționăm că **statul de drept**, trebuie să se fundamenteze pe principiul **legalității**, care stă la baza principiului preeminenței dreptului, prevăzut la art. 1 Convenție în coroborare cu Preambulul Convenției. Problema legalității procesului, inclusiv civil și penal, a fost expusă în **articolele 11, 12 și 24** a Avizului nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), conform căruia, Hotărârile judecătorești se bazează pe legile adoptate de Parlament, care ca **surse ale dreptului**, stabilesc nu numai drepturile de care dispun justițiabilii și acțiunile pedepsite de legea penală, ci definesc de asemenea cadrul procedural în care se iau hotărârile judecătorești și ... **felul cum vor fi soluționate cauzele** care vor fi promovate în fața instanțelor, iar **pentru a ajunge la o hotărâre de calitate**, acceptată atât de justițiabil cât și de societate, este nevoie **de o procedură clară, transparentă și conformă cu cerințele CEDO**, pentru a se asigura că judecătorii (dupa caz, alt organ competent-n.m.) sunt în măsură să le aplice prin hotărâri de calitate.

E.4.3.1. Din contra, lipsa unei proceduri clare și distincte generează abuzuri și privează partea vulnerabilă de elementarele drepturi și garanții, cu care ar trebui să fie abilitați justițiabilii, **astfel fiind îngădite grav accesul la justiție, la un proces echitabil, și dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică**, garantate de art. 20, 21 și respectiv art. 23, 53 și 54 din Constituție, or pentru a depăși **prezumția nevinovăției**, de care se bucură orice persoană acuzată de un delict, de oricare pretinse **fapte ce ar contravine prevederilor Constituției pentru a aplica sancțiunea de retragere a**

distincțiilor de stat, oricum dl Gorgan Igor, trebuie prezumat nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale, de altfel, toate aceste drepturi sunt *iluzorii și teoretice*, cel puțin atîta timp cît nu avea reglementată *o procedură clară, transparentă și conformă cu cerințele CEDO*, pentru a se asigura toate garanțiile necesare apărării sale.

E.4.3.2. Este de menționat că în Hotărârile sale, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a reținut că în virtutera garanțiilor constituționale, cadrul **legal național trebuie să fie compatibil** cu Convenția Europeană și cu jurisprudența Curții Europene. Or, prin *Hotărârea nr.55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din Constituția Republicii Moldova*, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat, cu valoare de principiu, că „această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând, mai întâi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale”.

E.4.3.3. În aceeași ordine de idei, în Hotărârea nr. 10 din 16 aprilie 2010 pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr. 16 din 28 mai 1998 „Cu privire la interpretarea art.20 din Constituție” în redacția Hotărârii nr. 39 din 9 iulie 2001, Curtea Constituțională a menționat că „*practica jurisdicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*.”

E.4.4. **Deci, garant** contra arbitrariului la aplicarea primei liniuțe de la art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, este faptul că aceasta este *previzibilă și proporțională*, că ea poate fi aplicată doar dacă persoana a fost *condamnată pentru o crimă gravă*, și doar *la propunerea instanței judecătorești*, care prin definiție este **garantul legalității**, tot acolo ca și garanție contra arbitrariului, pentru a putea fi aplicată, norma vizată, prevede că temei pentru aplicare constituie o propunere a *instanței judecătorești* care apriori, are *caracter de lucru judecat* și prin definiție este concretă, *legală și întemeiată*, făcută **doar în temeiul și în modul stabilit de legislație**, ceea ce nu avem în cazul *normei criticate*, care ca și în speță, admite și o propunere așa arbitrară, or este evident că **conform normei în referință și sub aspectul principiilor previzibilității, clarității și proportionalității**, conform principiilor de drept unanim recunoscute, în fond, retragerea distincțiilor de stat ale Republicii Moldova ar putea și poate fi dispusă doar de către *instanța de judecată* și doar dacă persoana a fost *condamnată pentru o crimă gravă*.

E.4.4.1. În același timp, dacă ne referim la textul criticat de la liniuța a doua de la art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, aceasta este absolut *imprevizibilă, neclară și neproporțională*, aceasta nu acordă vre-o garanție contra arbitrariului și poate fi aplicată, ca și în speță, **nu doar dacă** persoana este banuită de comiterea unei infracțiuni, **fără asigurarea prezumției de nevinovăție**, dar și pentru că **eventuala persoană ar fi ”șuerat în biserică”**, pentru o contravenție, pentru o abatere disciplinară, pentru neachitarea nesemnificativă a impozitelor, pentru o crimă ușoară și pentru o crimă mai puțin gravă, pentru că toate aceste *pretinse fapte*, prin sine sunt **fapte ce contravin ordinii de drept instituită prin Constituție**, sunt **fapte ce direct contravin prevederilor Constituției**, și aici mai mult evidențiem că neachitarea impozitului sau a unei taxe fiscale, să zicem de cițiva bani, deja este o **faptă ce contravine prevederilor Constituției**, pentru că conform art. 58 din Constituția Republicii Moldova, **cetățenii au obligația sa contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice**, respectiv, invederăm, că neachitarea impozitului sau a unei taxe fiscale, să zicem de cițiva bani, deja este o **faptă ce contravine prevederilor Constituției**, pentru care în virtutea prevederilor imprevizibile de la a doua liniuță din art. 34 din Legea *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, pot fi retrase distincțiile de stat.

E.4.4.2. În baza acestei norme *generale și abstracte*, de la a doua liniuță din art. 34 din Legea *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, într-o interpretare *imprevizibilă, arbitrară și extensivă de către cei care aplică legea, mai cu seamă de către puterea executivă politică*, este evident că o astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive și în speță aceste interpretări **deja au fost realizate**, or Președintele Republicii Moldova și *organului care a făcut demersul privind conferirea distincției*, nu au competență previzibilă, iar legea citată nu prevede careva garanții contra arbitrariului, ca urmare, drepturile vizate ale cetățeanului decorat cu ordine și medalii **nu sunt protejate suficient și nu sunt concrete și efective**, fiind ca atare doar *teoretice și iluzorii*, în timp ce în cauza Lindon, Otchakovsky-Laurens și July c. Franța (Cererea nr. 21279/02, § 45), Marea Cameră, cu privire la *controlul judiciar* ce urma a fi realizat la nivel național, a relevat că: „...*trebuie să*

examineze imixtiunea invocată în lumina cauzei în ansamblul său și să determine dacă aceasta a fost "proporțională scopului legitim urmărit" și dacă argumentele prezentate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt "relevante și suficiente". În acest sens, Curtea trebuie să se asigure că autoritățile naționale au aplicat standarde care erau în conformitate cu principiile consfințite în Convenție și, mai mult ca atât, că s-au biziuit pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante...", întru a curma efectiv orice exces al puterii discreționare a autorităților în acest domeniu, încât să se ofere persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, § 66; Seychell v. Malta, 28 august 2018, § 50-52), să i se ofere o soluție, adecvată și motivată, cu tit mai mult când legislația națională nu indică cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, ce nu asigura persoanei (vizate-n.m.) nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini v. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, § 33)".

E.4.4.3. Aceiasi concluzie rezultă și din Hotărârea Curții Constitutionale, nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni), (§§ 34-41), în care Înalta Curte a reținut... că **exigențele statului de drept presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice** (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41). În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție impune **adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile**. Exigența **previzibilității este îndeplinită** atunci când persoana poate – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda, 30 octombrie 2018, § 88; Berardi și Mularoni v. San Marino, 10 ianuarie 2019, § 40). Totodată, pentru ca legea să îndeplinească **exigența previzibilității**, ea trebuie să **precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului** (Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, § 66; Seychell v. Malta, 28 august 2018, §§ 50-52). **O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești** (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61).

E.4.5. Astfel se constată, că prin formula sa generală și abstractă, a doua liniuță din art. 34 din Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, poate genera imprevizibil retragerea distincțiilor de stat ale Republicii Moldova în privința oricărui cetățean, inclusiv care au diferite viziuni politice, pornind de Presedintele Republicii Moldova, continuând cu deputații în Parlamentul Republicii Moldova și membrii de Guvernului Republicii Moldova și terminând cu oricare funcționar public, pentru că primii semnând decrete, sau votând legii, fie hotărâri de Guvern, ulterior declarate neconstituționale, fie oricare funcționar public, semnând careva acte administrative-juridice, ulterior anulate, ab inițio, "comit" fapte ce contravin prevederilor Constituției, pentru care în virtutea prevederilor imprevizibile de la a doua liniuță din art. 34 din Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, pot fi retrase distincțiile de stat, așa că unde ajungem!!!

E.4.5.1. Este relevant că sub formula generală și abstractă a celei de a doua liniuță din art. 34 din Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, pot cădea și judecătorii ce sunt în dizgrația politică, cărora le pot fi imprevizibil retrase distincțiile de stat ale Republicii Moldova pentru simplu motiv că au participat la judecarea unei cauze, pentru care ulterior Republica Moldova, a fost condamnată la Curtea Europeană, or soluția instanțelor naționale, ulterior condamnată la Curtea Europeană, prin sine este o faptă ce contravine prevederilor Constituției, mai cu seamă sub aspectul respectării drepturilor omului, pentru care judecătorilor vizați, le pot fi imprevizibil retrase distincțiile de stat ale Republicii Moldova fără vre-o garanție contra arbitrarului.

E.4.6. În același timp deși liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova instituie o sancțiune penală generală, destul de gravă, totuși legiuitorul a omis să reglementeze cu precizie și previzibilitate, care ar fi faptele, la plural și cite trebuie să fie, pretins a contravine prevederilor Constituției, Președintele Republicii Moldova prin interpretarea extensivă a pretinselor atribuții de aplicare a legii vizate, în genere a considerat că eventualele fapte pot fi abstracte și în viziunea Președintelui Republicii Moldova, ar fi suficient doar să se vorbească în presă despre careva pretinse fapte, fără ca să se realizeze vre-o

investigație *efectivă și relevantă*, fără ca să fie stabilite aceste pretinse fapte certe, fără a se furniza un minimum probatoriu și fără ca să existe vre-un act de incriminare/imputare, vre-o modalitate de prezentare prealabilă a acuzației penale, *legalitatea incriminării*, si acordarea posibilității de a pregăti apărarea și a se expune în prealabil, pînă la aplicarea sancțiunii, față de eventuala acuzație cu caracter penal, fără să existe o procedură legală privind investigarea, incriminarea, constatarea și pedepsirea previzibilă a pretinselor fapte, or, *o astfel de modalitate de aplicare a normei criticate, poate genera interpretări abuzive* și în speță aceste interpretări deja au fost realizate, respectiv se constată, că norma criticată ignoră drepturile garantate de articolele 1, 6 (§ 1, § 2 și § 3) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași Convenție, adică *legalitatea incriminării/imputării, dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa, dreptul de a dispune de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale, dreptul de a se apăra el însuși sau să fie asistat de un apărător ales, dreptul de a întreba, în prealabil, pînă la aplicarea sancțiunii martorii acuzării, inclusiv autorii așa zisei propuneri a Ministerului Apărării și așa zisei investigații ziaristice, dreptul de a prezenta explicații și a alte probe în apărarea sa*, adică cu drepturile fundamentale, prevăzute la articolele 21, 22, 26 și 28 din Constituția Republicii Moldova.

E.4.7. Totodată menționăm că dl Gorgan Igor, fiind privat de distincțiile de stat, pe care el le-a meritat pentru executarea ireproșabilă și cu risc de viață a serviciului militar, inclusiv pentru participarea în misiunile militare internaționale, a suferit o imixtiune în reputația sa ireproșabilă, totodată, deoarece au fost retrase Medalia „Meritul Militar” și Ordinul „Credință Patriei” clasa III, au avut de suferit și interesele lui economice pentru că distincțiile retrase abuziv, pe de o parte, constituie *semne de reputație ireproșabilă*, pe de alta, în virtutea alin. (1) liter c) art. 22 din Legea, nr. 190 din 08.05.2003 *cu privire la veterani*, ca și persoană decorată cu medalii și ordine, are și un drept patrimonial, dreptul la o alocație nominală în cuantum de 100 de lei pe lună, respectiv prin „retragerea” acestor distincții de stat dl Gorgan Igor a fost privat și de dreptul patrimonial, în cuantum de 100 de lei pe lună, care este un „bun” în sensul Convenției, prin urmare, acest activ patrimonial cu valoare economică, dreptul la alocație nominală în cuantum de 100 de lei pe lună, pornind de la imperativele Constituției și jurisprudența Curții Europene are și calitatea de „bun”, care trebuie să fie protejat de articolul 46 din Constituție și de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, drept care nu poate fi anulat sau altfel retras *arbitrar, decît în condițiile legii și în mod previzibil, cu respectarea prezumției de nevinovăție în cursul unui proces echitabil, în cadrul căruia mi s-ar fi asigurat toate garanțiile necesare apărării lui*, or în susținerea celor relatate mai amintim că Curtea Europeană de fiecare dată aminteste obligația Înaltei Părți contractante de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor *drepturile și libertățile definite în titlul I al Convenției*, Statele semnatare avind obligații de natură să asigure ca drepturile garantate de Convenție să fie *concrete și efective, nu teoretice și iluzorii*, iar cele cuprinse în art. 6 au tocmai acest scop: efectivitatea dreptului la un proces echitabil, impunându-se statelor o obligație de rezultat: *adoptarea în ordinea juridică internă a măsurilor corespunzătoare și a mijloacelor necesare realizării acestei obligații* (cauza *Prince Hans-Adam II de Liechtenstein vs Allemagne din 12 iulie 2001*). Astfel este evident că sunt afectate și drepturile fundamentale, garantate de articolele 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova, de articolele 8 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și articolul 1 din Protocolul nr. 1 la aceeași Convenție, adică *securitatea juridică, reputația persoanei și demnitatea umană*, implicit *dreptul la respectarea vieții private și dreptul la proprietate*.

E.4.8. În aceeași ordine de idei, aplicarea imprevizibilă și interpretarea extensiv defavorabil a prevederilor de la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, fără o „condamnare oficială și legală”, dl Gorgan Igor a suferit o imixtiune în reputația sa ireproșabilă, iar dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile sale au fost interpretate și aplicate nu în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, or, exercițiul drepturilor și libertăților sale au fost restrinse neproportional și altfel decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele majore, respectiv încălcarea drepturilor fundamentale, garantate de articolele 21, 22, 23, 26, 28 și 46 din Constituția Republicii Moldova, fiind încălcări admise separat, au fost afectate și în coroborate cu articolele 4 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

E.4.9. De principiu, în speșă pretinsa temeinicie de emitere a decretului contestat este speculată în referința Președenției și a Ministerului Apărării, care pur declarativ consideră, că dl Gorgan Igor nu ar fi servit țara cu *bună-credință și fidelitate* și încălcarea acestei obligații ar fi fost constatată prin însăși Ordonanța de recunoaștere acestuia în calitate de bănuț de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 338/2 alin. (1) din Codul penal, că **faptele contrare Constituției ar fi apărute în investigațiile jurnalistice, urmare a cărora, reclamantul a obținut un statut în cadrul procesului penal**, în care însăși în Ordonanța din 07 iunie 2024 ar statua faptul că s-au acumulat probe concludente și chipurile suficiente care confirmă bănuțala rezonabilă de comiterea infracțiunii menționate, respectiv, conform Președenției și a Ministerului Apărării, „sanctiunea” de a lipsi de distincții de stat, ar rezida din însăși discreditarea statutului de militar, precum și statutului notoriu pe care l-a deținut reclamantul, cel de șef al Marelui Stat Major al Armatei Naționale, comandant al Armatei Naționale, care servește drept exemplu de comportament și disciplină militară pentru toți militarii Armatei Naționale prin prisma art.5, lit.a) și lit.b) din Regulamentul disciplinei militare, aprobat prin Legea nr.52/2007, prevedere similară se regăsește și în dispozițiile pct.15, prin care militarul are următoarele îndatoriri: subpct 1) să-și servească cu abnegație poporul, să fie devotat Republicii Moldova, să apere cu jertfire de sine suveranitatea, independentă și integritatea teritorială a țării; subpct 2) să respecte și să îndeplinească prevederile Constituției și ale legilor Republicii Moldova, să apere valorile democrației constituționale, să respecte acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte; subpct 3) să respecte Jurământul militar și prevederile regulamentelor militare, să execute necondiționat, întocmai și la timp ordinele comandanților (șefilor), fiind responsabil de modul în care îndeplinește misiunile încredințate.

E.4.9.1. Astfel chiar din referința Președenției și a Ministerului Apărării rezultă speculația crasă și interpretarea *impvizibilă, arbitrară și extensivă de către cei care aplică legea, mai cu seamă de către puterea executivă politică, fiind evident că o astfel de modalitate de aplicare în speșă deja a generat interpretări abuzive și astfel se constată, că aplicarea prevederilor generale, impvizibile și abstracte de la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova* poate avea un diapazon destul de vast, despre tot și despre nimic și toate acestea datorită faptului că norma contestată nu conține nici un criteriu obiectiv de identificare a pretinselor fapte, nu conține nici o mică garanție contra arbitrariului și ar fi suficient să „șueri în biserică” pentru a fi pasibil de retragere a distincțiilor de stat, doar la propriu șueratul sistemic, de mai multe ori, la plural, în biserică, ar putea fi calificate ca și **fapte, la plural ce contravin prevederilor Constituției**, pentru că potrivit art. 31 din Constituția Republicii Moldova, este *garantată libertatea conștiinței* și aceasta trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc, adică fără dreptul și fără libertatea de a „șueri în biserică”, or în speșă sunt afectate și principiile *legalității, certitudinii și previzibilității procesului de legiferare*, ceea ce *apriori nu asigură principiul egalității în fața legii și principiul legalității incriminării și al pedepsei penale (nullum crimen, nulla poena sine lege)*, garantate de articolele 16 și 22, separat, precum și articolele 16 și 22 în coroborate cu articolele 4, 23 și 54 din Constituția Republicii Moldova or, prin hotărârea din 22.11.1995, pronunțată în cauza S.W. versus Regatul Unit, Curtea Europeană a reținut că „... art. 7 nu se limitează la interzicerea aplicării retroactive a legii penale în detrimentul acuzatului. Acest articol consacră de asemenea într-un mod general și principiul penal „nullum crimen, nulla poena sine lege” precum și principiul, conform căruia o lege penală nu poate fi interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului în special prin analogie...” (§ 35 al Hotărârii CtEDO). În continuare CtEDO a reținut că art. 7 urmează a fi interpretat și aplicat așa cum rezultă din obiectul și scopul lui, și în așa mod **încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmărilor și condamnărilor penale arbitrare...** (§ 34 al Hotărârii CtEDO).

E.4.9.2. De principiu, odată ce în speșă dl Gorgan Igor este banuit că ar fi săvârșit o infracțiune și această pretensă faptă doar se cercetează, nu sa constatat dar este vorba de infracțiune, respectiv este evident că **trebuie să se aștepte procesul penal pînă cînd eventual, persoana nu va fi condamnată pentru o crimă gravă**, astfel ca retragerea să fie făcută în virtutea *primei liniuțe* a art. 34 Legea cu privire la distincțiile de stat, adică la propunerea instanței judecătorești în temeiul și în modul stabilit de legislație, ceea ce exclude prevederea aplicată cu încălcarea gravă a *prezumției de nevinovăție și dreptului la un proces echitabil în ansamblu...*

E.4.9.3. În altă ordine de idei, pentru a demonstra încălcarea prevederilor art. 54 din Constituție urmează a ține cont și a aplica expres testul de verificare, instituit în practica constantă a *Curții Constituționale, inclusiv și în Hotărârea nr.63 din martie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 53 lit. c) din Legea cu privire la funcția publică și statutul*

funcționarului public și articolului 76 lit. g) din Codul muncii (*suspendarea raporturilor de serviciu*) (*Sesizarea nr. 50g/2015*), în care Înalta Curtea a specificat expres ce înseamnă expresia "prevăzută de lege" inclusiv sub aspectul *principiului legalității și certitudinii juridice și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii contestate, în detrimentul persoanei*, și alte aspecte privind calitatea legii, ce înseamnă condiția „necesității într-o societate democratică” și dacă ingerința în cauză corespunde unei „nevoi sociale imperioase”, în special, dacă măsura luată este „proporțională cu scopurile legitime urmărite” [Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1), hotărâre citată anterior, p. 38, pct. 62 și Chauvy și alții împotriva Franței, nr. 64915/01, pct. 70, CEDO 2004-VI], or aceste principii generale instituite de către Curtea Europeană sunt aplicabile speței pentru a demonstra faptul că nu a existat nici o „necesitate într-o societate democratică” pentru a institui **sanctiunea generală, cu caracter penal** destul de gravă, de la liniuța a doua din art. 34 din Legea nr. 1123 din 30-07-1992 *cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova*, care ca și pedeapsa, este prevăzută de lege, însă legea nu prevede cu *precizie și previzibilitate*, care conduită poate fi incriminată/imputată, unde ar fi limitele pretinselor *fapte*, ce ar *contravine prevederilor Constituției*, și unde ar fi limitele în care petiționarul era liber în ași exercita drepturile și libertățile, astfel ca să fie previzibil că conduita sa nu cade sub incidența normei contestate, ca semn obiectiv, respectiv eventualele fapte, care la general, ar putea să *contravină prevederilor Constituției*, la particular nu este expres, clar și previzibil nu este "prevăzută de lege" inclusiv sub aspectul *principiului legalității incriminării și certitudinii juridice și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii contestate, în detrimentul persoanei*, și alte aspecte privind calitatea legii, **ne fiind clar și ce ar însemna condiția „necesității într-o societate democratică”**, care ar fi justificarea ingerinței, și dacă aceasta în cauză corespunde unei „nevoi sociale imperioase”, în special, dacă măsura luată este „proporțională cu scopurile legitime urmărite”, și astfel se demonstrează că de principiu nu exista o atare „nevoie socială imperioasă”, că o atare „nevoie socială imperioasă” **nici nu a fost invocată și determinate de către legiuitor la adoptarea textului legal contestat**, că aceasta nici nu poate fi proporțională unui scop, expres neidentificat, astfel fiind afectat principiul constituțional, al proporționalității, garantat de art. 54 din Constituție.

E.4.9.4. Referitor la principiul „ultima ratio” și principiul proporționalității în jurisprudența sa Curtea Constituțională reține, că legiuitorul trebuie să **dozeze folosirea mijloacelor penale în funcție de valoarea socială ocrotită**, Curtea fiind competentă să **cenzureze opțiunea legiuitorului** în cazul în care acestea contravin principiilor și exigențelor de rang constituțional (*HCC nr. 12 din 28 martie 2017 și HCC nr. 33 din 7 decembrie 2017*), iar sub aspectul **ingerinței drepturilor garantate de articolele 4, 23 și 54 din Constituție**, mai menționez că în Hotărârile sale, Curtea Constituțională a reținut că în virtutea garanțiilor constituționale, **cadrul legal național trebuie să fie compatibil cu Convenția Europeană și cu jurisprudența Curții Europene**.

E.4.10. Astfel se constată că textul de lege criticat contravine dispoziției art. 22 din Constituția Republicii Moldova și art. 11.2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, pentru că: *“Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau omisiune care, în momentul în care a fost sfârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.”*

E.4.11. În același timp, Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor omului (cazul (BAŞKAYA și OKÇOUĞLU contra TURCIEI; CANTONI contra FRANȚEI) privind aplicarea art. 7 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a libertăților Fundamentale la fel susține principiul că persoana poate fi pedepsită numai în baza legii (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).

E.4.12. Prin hotărârea din 22.11.1995 (cauza S.W. versus Regatul Unit), Curtea Europeană a reținut că „... art. 7 nu se limitează la interzicerea aplicării retroactive a legii penale în detrimentul acuzatului, ci consacră de asemenea într-un mod general și principiul penal „*nullum crimen, nulla poena sine lege*” precum și principiul, conform căruia o lege penală *nu poate fi interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului în special prin analogie...*” (§ 35). În continuare CtEDO a reținut că art. 7 *urmează a fi interpretat și aplicat așa cum rezultă din obiectul și scopul lui, și în așa mod încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmărilor și condamnărilor penale arbitrare...*” (§ 34).

E.4.13. De aici reiese că principiul **clarității și securității juridice**, imperativ susține, că norma de drept trebuie să fie formulată în așa mod încât fiecare individ din conținutul acesteia, după caz chiar și cu ajutorul interpretărilor judecătorești, să înțeleagă univoc sau explicit ce acțiune sau omisiune

va atrage după sine răspunderea sa.⁵ Cu alte cuvinte legea trebuie să fie *previzibilă* că atât infracțiunea (contravenția-n.m.) cât și pedepsele pentru săvârșirea acestora trebuie să fie **explicit** prevăzute de lege.

E.4.14. Pe cale de consecință constatăm că textul de lege criticat **nu acordă un grad de claritate**, astfel încât persoana să-și adapteze conduita, să cunoască cu certitudine, cind fapta sa va fi o contravenție, ceea ce reprezintă o încălcare a articolelor 23 și 26 separat și în coroborate cu articolele 4 și 54 din Constituția Republicii Moldova, or este de menționat că în Hotărârile sale, Curtea Constituțională a reținut că în virtutea garanțiilor constituționale, cadrul **legal național trebuie să fie compatibil** cu Convenția Europeană și cu jurisprudența Curții Europene, iar prin *Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din Constituția Republicii Moldova*, Curtea Constituțională a statuat, *cu valoare de principiu*, că „această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând, mai întâi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale”.

E.4.15. Prin urmare, este evident că textul contestat **se referă la o acuzație penală**, din care considerente trebuie să fie **asigurate** cu garanțiile minime procedurale, guvernate de „*legalitatea, prezumția nevinovăției, principiul aflării adevărului, principiul oficialității, garantarea libertății și siguranței persoanei, garantarea dreptului la apărare, dreptul la un proces echitabil, egalitatea părților în proces*”, astfel se conturează **neconstituționalitatea** prevederilor legale contestate.

E.4.16. De altfel, în virtutea pct. 10 din *Hotărârea Curții Constituționale*, nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală, *necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (Busuioc v. Moldova, Guțu v. Moldova). Astfel, în cauza Guțu v. Moldova, § 66 (Guțu v. Moldova nr. 20289/02, 7 iunie 2007): „...expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Halford v. the United Kingdom, Reports 1997-III, p. 1017, § 49). ...Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, inclusiv obligația nu formală, ci cu garanții contra abuzului chiar și a instanței, expres și clar, pentru a asigura persoanelor (vizate-n.m.) nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini v. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, § 33)”, or reiterăm că norma contestată nu indică cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorității publice, Presedintelui Republicii Moldova, ca urmare nu asigura persoanei interesate nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică.*

E.4.17. În continuare se face referință la un șir de acte, prevederi legislative, convenționale și jurisprudențiale, naționale și internaționale, unele deja citate, pe seama cărora autorul sesizării își spriginează argumentarea și își întemeiază solicitarea, inclusiv pe **Jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova**, expuse în **prevederile relevante ale:**

- **Hotărâri nr. 14 din 27.05.2014 (§§ 78-84)**, în care, Înalta Curte a reținut că legea ... *constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă.*

79. În *Raportul Comisiei de la Veneția privind preeminența dreptului (adoptat la cea de-a 86-a sesiune plenară, 25-26 martie 2011) s-a stabilit: „47. Parlamentul nu poate deroga de la drepturile fundamentale adoptând texte ambigue de legi. Cetățenii trebuie să se bucure de o protecție juridică esențială în fața statului și instituțiilor sale.”*

80. Curtea menționează că, *potrivit articolului 23 din Constituție, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, făcând accesibile în acest sens toate legile.*

81. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală (*cauza Kokkinakis vs. Grecia din 25 mai 1993*). Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului,

⁵ Микле де Сальва. Прецеденты Европейского Суда по Правам Человека. Судебная практика с 1960 по 2002 г.- Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004, p.516-517.

iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist (*cauza X. vs. Regatul Unit din 7 mai 1982*).

82. De asemenea, în cauza E.K. vs. Turcia din 7 februarie 2002, Curtea Europeană reafirmă cerințele previzibilității legii penale și formulării **suficient de clare**: „*Această condiție se consideră îndeplinită atunci când justițiabilul, citind textul dispoziției pertinente și, în caz de necesitate, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțele judecătorești, poate să știe pentru ce acțiuni și inacțiuni poate fi supus răspunderii penale (§51)*”.

83. Curtea reține că legea penală are repercusiunile **cele mai dure comparativ** cu alte legi sancționatoare, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, în speta este vorba de o infracțiune excepțional de gravă, respectiv **norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței infracțiunii** în cazul normelor din partea specială a legii penale.

84. Formulele generale și abstracte **într-un caz concret** pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar denatura principiul calității legii;

- **Hotărâri nr. 19 din 3 iulie 2018** privind excepția de neconstituționalitate a **articolului 178 alin. (3) din Codul de procedură penală**, în care, Curtea Constituțională reține, că:

51. ... pentru a corespunde celor trei criterii de calitate (accesibilitatea, previzibilitatea și claritatea), norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei într-o anumită situație, persoana poate pretinde în mod justificat că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o asemenea interpretare, norma care nu corespunde criteriilor clarității este contrară articolului 23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

52. În acest context, Curtea reține că conținutul actului normativ trebuie să-i permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente sine qua non ale constituționalității unei norme.

53. Curtea Europeană a notat că nu este eronat, în sine, ca statul să aplice diferite măsuri preventive care limitează libertatea unui acuzat pentru a asigura desfășurarea eficientă a urmăririi penale (a se vedea *Fedorov și Fedorova v. Rusia*, 13 octombrie 2005, § 41). Totuși, acesta trebuie să aibă parte de garanții. Astfel, previzibilitatea legii este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la situația sa (a se vedea *Nakhmanovich v. Rusia*, 2 martie 2006, § 89; *Hajibeyli v. Azerbaidjan*, 10 iulie 2008, § 51).

- **Hotărâri Curții Constituționale nr.17** privind excepția de neconstituționalitate a **articolului 191 din Codul de procedură penală din 19 mai 2016 (§§ 53-74)**, în care Înalta Curte, constată că măsurile de constringere constituie ingerințe în drepturile și libertățile fundamentale..., care desi nu sunt absolute prin natura lor, putând fi supuse unor limitări rezonabile și proporționale, DOAR printr-o reglementare juridică, clara si previzibilă.

56. În același timp, cu referire la articolul 191 din Codul de procedură penală (în speta, analogic și art. 200 din Codul de procedură penală-n.m.) Curtea constată că instituie anumite restricții pentru drepturile și libertățile persoanei fără a reglementa durată pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar (în speta, suspendarea provizorie din funcție -n.m.). Acest fapt generează o situație de incertitudine pentru persoanele eliberate provizoriu sub control judiciar (în speta, suspendate provizoriu din funcție -n.m.), aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale.

57. Curtea reține că normele juridice care reglementează măsura liberării provizorii sub control judiciar (în speta, suspendarea provizorie din funcție -n.m.) trebuie să respecte anumite exigențe de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar neindicarea termenului pentru care aceasta poate să fie aplicată determină o stare de incertitudine juridică.

58. Curtea menționează că dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat în art. 23 din Legea fundamentală, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenul în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

59. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.”

60. De asemenea, în cauza *Rotaru c. României*, Curtea Europeană a statuat că „o norma este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate - să își corecteze conduita”, iar în cauza *Sunday Times c. Regatului Unit*, Curtea Europeană a decis că „[...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat”.

61. În acest context, Curtea reține, conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente sine qua non ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

62. De altfel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special în partea ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la rezultatul examinării cauzei (cauza *Nakhmanovich c. Rusiei*, hotărârea 2 martie 2006, § 89, cauza *Hajibeyli c. Azerbaidjanului*, hotărârea 10 iulie 2008, § 51).

63. Curtea relevă că aplicarea de către autoritățile judiciare a măsurii preventive neprivative de libertate (în speta, suspendarea provizorie din funcție -n.m.), măsură care constituie o limitare a libertății persoanei, trebuie să respecte raportul de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

64. Astfel, cu privire la respectarea principiului proporționalității, garantat de articolul 54 din Constituție, Curtea constată că măsura liberării provizorii sub control judiciar este prevăzută de lege, și anume de art. 191 din Codul de procedură penală (în speta, suspendarea provizorie din funcție este prevăzută de art. 197 și art. 200 din Codul de procedură penală-n.m.), este necesară pentru protejarea valorilor de drept și urmărește un scop legitim, și anume cel al asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

65. În partea ce ține de respectarea unui echilibru între interesul public și cel individual, Curtea reține că norma contestată poate afecta principiul proporționalității în măsura în care aceasta nu stabilește durată pentru care poate fi dispusă.

[...]

70. Curtea reține că neindicarea termenului de aplicare a măsurii liberării provizorii sub control judiciar (în speta, suspendarea provizorie din funcție -n.m.) constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Curtea Constituțională, potrivit art. 134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

72. În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de nereglementarea unui termen rezonabil pentru care poate fi dispusă măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar (în speta, suspendarea provizorie din funcție prevăzută de art. 200 din Codul de procedură penală-n.m.), deoarece tocmai omisiunea și imprecizia legislativă sunt cele care generează încălcarea dreptului fundamental pretins a fi încălcat.

73. Prin urmare, din interpretarea sistematică a normelor procesual penale, care instituie termene pentru aplicarea altor măsuri preventive, se impune necesitatea reglementării în art. 191 din Codul de procedură penală a termenului pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea

provizorie sub control judiciar (in speta, suspendarea provizorie din funcție, art. 200 din Codul de procedură penală-n.m.).

74. Curtea relevă că acest remediu procedural va asigura un just echilibru între interesul public și cel individual. Or, măsurile preventive au un caracter excepțional, inerent restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, iar aceasta implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar, limitat în timp.

- **Hotărârii nr. 10 din 16 aprilie 2010** pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr. 16 din 28 mai 1998 „Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova” în redacția Hotărârii nr. 39 din 9 iulie 2001, Curtea a menționat că „*practica jurisdicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*”;

- **Hotărârii nr. 21 din 22 iulie 2016** privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit. b) din Codul penal, a articolelor 7 alin. (7), 39 pct. 5), 313 alin. (6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (sesizarea nr. 37g/2016), Curtea Constituțională a Republicii Moldova:

69. ...subliniază că formularea unor norme juridice declarative sau ... expresia generică utilizată în legile extrapenale, care reglementează activitatea de întreprinzător, și anume „nerespectarea prezentei legi atrage răspundere disciplinară, civilă, contravențională și penală, în conformitate cu legislația în vigoare”, nu poate determina în mod automat încorporarea activității în prevederea art. 125 lit. b) din Codul penal. O astfel de interpretare ar conduce la încălcarea principiului interzicerii interpretării extensive a legii penale. Or, interpretarea strictă a legii penale este un corolar direct al principiului legalității penale, a cărui valoare juridică este recunoscută atât în legislația națională, cât și în cea europeană. Art. 3 alin. (2) din Codul penal stabilește expres că „interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise”, în caz contrar judecătorului i-ar reveni puterea de creare și legiferare a infracțiunilor.

70. ... menționează că, în materie penală, principiile „nullum crimen sine lege” și „nulla poena sine lege”, stabilite ca valori constituționale în art. 22 din Constituție, impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii **penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.**

71. ... reține că persoana trebuie **să poată determina fără echivoc** comportamentul care poate avea un caracter penal.

72. În cauza Dragotoniș și Militaru-Pidhorni c. României (hotărârea din 24 mai 2007) Curtea Europeană a statuat: „Ca o consecință a principiului legalității condamnărilor, dispozițiile de drept penal sunt **supuse principiului de strictă interpretare.**”

73. De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea de Justiție a UE a statuat că „principiul potrivit căruia o dispoziție de drept penal nu poate fi interpretată extensiv în defavoarea acuzatului, corolar al principiului legalității incriminării și al pedepsei și, în general, al principiului securității juridice, împiedică declanșarea procedurilor penale în privința comportamentelor ce nu sunt clar definite ca infracțiuni prin lege” (Procedurile penale împotriva lui X, cauzele reunite C-74/95 și C-129/95, 12 decembrie 1996, §25);

- **Hotărârii din 14 mai 2018** privind excepția de neconstituționalitate a articolului 361 alin. (2) lit. c) din Codul penal (confeccionarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor de importanță deosebită false) (Sesizarea nr. 25g/2018) Curtea Constituțională a Republicii Moldova:

61. ...Totuși, așa cum a reiterat recent Curtea Europeană în cauza Prigală v. Republica Moldova, 13 februarie 2018, §§ 38-40, interpretarea extensivă defavorabilă constituie o încălcare a articolului 7 din Convenția Europeană.

62. ..., în lipsa unor repere obiective, inclusiv normative, atribuirea unui document a importanței deosebite (determinarea obiectului infracțiunii-n.m.) se face la discreția celor care aplică legea penală, **justifiabilul găsindu-se într-o stare de insecuritate juridică;**

- Hotărâri nr. 13 din 15.05.2015 (§§ 105-109), în care Înalta Curte a reiterat:

„105. ... că articolul 23 alin. (2) din Constituție pune în sarcina statului obligația de a face accesibile toate legile și actele normative. Deși articolul 23 din Constituție cuprinde expres doar criteriul de accesibilitate și claritate al legii, Curtea, prin jurisprudența sa, a reținut că normele adoptate de autoritățile publice urmează a fi și suficient de precise și previzibile.

106. Curtea reține că potrivit jurisprudenței Curții Europene: „O normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă. [...] legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile [...]” (cauza *Silver vs Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983).

107. Totodată, în jurisprudența sa Curtea Europeană a statuat că: „[...] odată ce statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții [...]” (cauza *Păduraru vs România*, hotărârea din 1 decembrie 2005).

108. Curtea menționează că orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă, să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

109. Curtea reține că, prin reglementările de tehnică legislativă, legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvată ale fiecărui act normativ. Respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară;

- Hotărâri Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni), (§§ 39-41), în care Înalta Curte a reținut:

34. ... că exigențele statului de drept presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (*Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41*). În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție impune adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

35. Exigența accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia, 11 iulie 2013, § 68*). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea fiind publicată în Monitorul Oficial.

36. La rândul ei, exigența previzibilității este îndeplinită atunci când persoana poate – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda, 30 octombrie 2018, § 88; Berardi și Mularoni v. San Marino, 10 ianuarie 2019, § 40*).

37. Totodată, pentru ca legea să îndeplinească exigența previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (*Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, § 66; Seychell v. Malta, 28 august 2018, § 50-52*).

38. O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (*HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61*).

39. La elaborarea unui act normativ, legislatorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor calității, i.e. accesibilitatea și previzibilitatea.

40. În particular, textul legislativ trebuie să corespundă principiului coerenței.

41. Astfel, legea trebuie să asigure o *legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative*, care generează incertitudine și insecuritate juridică. În procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative (HCC nr. 2 din 30 ianuarie 2018, § 45);

- § 44 din Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 2 din 30 ianuarie 2018, în care Înalta Curte a reținut, că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile;

- Hotărârii nr. 7g din 23 februarie 2016, că procesul penal trebuie să fie guvernat de principii fundamentale, cum ar fi, „*legalitatea, prezumția nevinovăției, principiul aflării adevărului, principiul oficialității, garantarea libertății și siguranței persoanei, garantarea dreptului la apărare, dreptul la un proces echitabil, egalitatea părților în proces*”, or în Hotărârile sale, Curtea Constituțională constant a reținut că în virtutera garanțiilor constituționale, **cadrul legal național trebuie să fie compatibil cu Convenția Europeană și cu jurisprudența Curții Europene;**

- Hotărârii nr. 55 din 14 octombrie 1999, în care Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat, cu valoare de principiu, că „*această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând, mai întâi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale*”;

- Hotărârii nr. 8 din 20.05.2013, în care Înalta Curte a menționat că, legalitatea, ca principiu de bază a statului de drept presupune conformitatea normei sau a actului de procedură privind edictarea normelor juridice. Comportamentul legal vizează atât activitatea de legiferare, cât și stabilirea normelor interne de organizare și funcționare, care au o conexiune directă cu procesul legiferării, și alte prevederi relevante din Jurisprudența Curții Constituționale;

- Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, în baza căreia, Curtea Constituțională a hotărât:

în sensul art. 135 alin.(1) lit. a) și g) coroborat cu art.20, 115, 116 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții:

- 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin.1 lit.a) din Constituție;
- 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

-Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție.

- Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiunii ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului:

Preambul

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,
...hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori a securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

- a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
- b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
- d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 7

Nici o pedeapsă fără lege

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.
2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și familiale

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și **prevenirea faptelor penale**, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 14

Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

PROTOCOLUL ADIȚIONAL nr. 1

la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale

Articolul 1
Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

F. Lista documentelor relevante:

F.7. La sesizare urmează a se anexa toate materialele cauzei civile.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării:

G.8. Autorul sesizării declară pe onoare ca informațiile care figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte și corespund materialelor cauzei, convingerii personale și libertății de exprimare.

Cu profund respect,

AUTORUL SESIZĂRII:

Avocatul

27 mai 2025

Gheorghe MALIC

ÎNCHEIERE

25 iulie 2025

mun. Chișinău

Judecătorul Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani, Negurița Veaceslav, specializat în examinarea litigiilor de contencios administrativ, examinând în procedură scrisă cererea avocatului Malic Gheorghe cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Gorgan Igor împotriva Președintelui RM, terț Ministerul Apărării RM cu privire la anularea actului administrativ individual favorabil,

a c o n s t a t a t :

Gorgan Igor a înaintat o acțiune de contencios administrativ împotriva Președintelui RM, terț Ministerul Apărării RM cu privire la anularea actului administrativ individual favorabil și anume a Decretului Președintelui RM nr. 1483-IX din 11.06.2024 prin care i-au fost retrase distincțiile de stat medalia „Meritul Militar” și Ordinul „Credință Patriei” clasa III în temeiul art. 34 liniuța a 2-a a Legii 1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale RM.

La ședința din 27.05.2025 *avocatul Malic Gheorghe* depus și susținut în interesele reclamantului Gorgan Igor o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe marginea prevederilor art. 34 liniuța a 2-a din Legea nr. 1123/1992 cu privire distincțiile de stat ale RM.

În motivarea cererii avocatul Malic Gheorghe (în esență) a susținut că norma legală contravine art. 4, 21, 22, 23, 26, 28, 46 și 54 din Constituția RM sub aspectul lipsei de precizie, previzibilitate, claritate, fapt care poate genera abuzuri și totodată încalcă dreptul la un proces echitabil al reclamantului și a prezumției nevinovăției.

Reprezentantul *pârâtului Președintele RM* și terțului *Ministerul Apărării RM* fiindu-le comunicată cererea privind excepția de neconstituționalitate și oferit un termen pentru a se expune, au remis în adresa instanței concluzii scrise prin care (în esență) au solicitat respingerea cererii invocând că nu sunt întrunite condițiile legale pentru sesizarea Curții Constituționale.

Studiind poziția participanților, analizând argumentele ce vizează ridicarea excepției de neconstituționalitate și raportându-le exigențelor instituite în acest sens, judecătorul consideră necesar de a **ridica excepția de neconstituționalitate** cu sesizarea în acest sens a Curții Constituționale a Republicii Moldova din următoarele considerente.

În corespundere cu art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.

În acord cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Conform art. 230 din Codul administrativ, încheierile judecătorești care se motivează se emit în procedură scrisă. Dacă consideră necesar, instanța de judecată citează participanții la proces.

În conformitate cu art. 12¹ din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze,

instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, **instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării** sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

La caz, judecătorul reține că titularul cererii pretinde neconstituționalitatea art. 34 liniuța a 2-a din Legea nr. 1123/1992 cu privire distincțiile de stat ale RM, care a fost temei pentru emiterea actului administrativ contestat.

La fel, judecătorul atestă că cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate enunțată, întrunește exigențele legale și urmează a fi admisă, or, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, excepția este ridicată de către subiectul abilitat de lege cu acest drept, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și din analiza paginii web oficiale www.constcourt.md nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale a Republicii Moldova având ca obiect prevederile contestate.

În lumina celor menționate supra și în conformitate cu art. 2, 195, 230 din Codul administrativ, art. 12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă, judecătorul

d i s p u n e :

Se admite cererea avocatului Malic Gheorghe cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Gorgan Igor împotriva Președintelui RM, terț Ministerul Apărării RM cu privire la anularea actului administrativ individual favorabil.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor art. 34 liniuța a 2-a din Legea nr. 1123/1992 cu privire distincțiile de stat ale RM.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova acțiunea deferită judecății, prezenta încheiere și sesizarea avocatului Malic Gheorghe.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

Judecătorul

Negurița Veaceslav